

Framst. nr 15/1971.

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 33/1970-71
med anledning av Ålands landskapsstyrelsens
framställning till Ålands landsting med
förslag till landstingsordning för land-
skapet Åland.

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört landstingets talman Thorvald Eriksson, lantrådet Martin Isaksson, lagberedningssekreteraren Sune Carlsson och riksdagsmannen Evald Häggblom samt över vissa frågor inbegärt utlåtande av professorn i allmän statslära vid Helsingfors universitet, Jan-Magnus Jansson, vilket utlåtande här vidfogas, vördsamt anföra följande:

Genom att Landstinget samtidigt förelagts framställningar om såväl förnyande av landstingsordningen som förnyande av landskapslagen om landskapsförvaltningen, har utskottet haft möjlighet att upptaga en utveckling av landskapsförvaltningens politiska ansvar såsom en central fråga. Utskottet har därvid funnit att de nuvarande formerna för parlamentarism inom självstyrelsen, som enbart gäller förhållandet mellan Landstinget och lantrådet, om man bortser från den förkortade mandattiden för landskapsstyrelsens ledamöter, icke fyller kravet på möjligheter att samordna de politiska ställningstagandena i landstinget och landskapsstyrelsen på ett ändamålsenligt sätt. Förhållandet att lantrådet skall åtnjuta Landstingets förtroende och omedelbart måste avgå om motsatsen konstateras medan landskapsstyrelsens ledamöter är valda på viss tid och under den tiden icke är beroende av Landstingets förtroende, utgör också en länge påtalad inkonsekvens i självstyrelsen.

Förvaltningslagkommittén har dock i sitt betänkande stannat för bibehållande av den nuvarande mandattiden om två år för landskapsstyrelsens ledamöter och landstingsordningskommittén, som ansåg sig bunden av förenämnda kommittés ställningstagande, har icke ansett sig kunna föreslå en utbyggnad av det politiska systemet i annat avseende än att den självstyrelsepolitiska nämnden föreslagits som ett nytt politiskt organ. Landskapsstyrelsen har i sina framställningar omfattat kommittéförslagen i detta avseende.

Det ligger nära till hands att söka förebild för en utbyggnad av parlamentarismen i landskapet i rikets statsförfattning. Utskottet har likväl ansett att landskapet icke är betjänt av en parlamentarism, som är kopierad från för landskapet främmande förhållanden. Det bör beaktas att partiväsendet i landskapet icke är utvecklat på ett sådant sätt att en långt genomförd parlamentarism kunde beräknas medföra erforderliga stadga i det politiska systemet. En väsentlig svårighet är också att

tillräckligt vidsträckt valmöjlighet för de politiska funktionärerna måste reserveras. Man måste räkna med att endast ett fåtal lämpliga personer i landskapet har möjlighet att avstå från sitt yrke eller sin tjänst för att omhänderta den högsta ledningen av självstyrelsen.

Även om de nordiska länderna genomfört parlamentarism på ett sätt som visar stora likheter, förekommer mycket varierande former av mer eller mindre utvecklad parlamentarism i de demokratiska länderna i Europa. Också Färöarna har en form av parlamentarism som kunde tjäna som förebild för oss. Vissa varianter är det dock icke möjligt att införa hos oss på grund av att självstyrelselagen ställer hinder därför.

Inom utskottet har närmast tre alternativ varit föremål för närmare övervägande. Enligt ett av dem (ltn Dahlmans förslag) skulle Landstinget tillsätta ledamöter och ersättare på förslag av lantrådet. Mandattid skulle icke bestämmas men ledamöternas platser skulle regelmässigt ställas till Landstingets förfogande efter nyval av Landstinget. Såväl lantrådet som ledamöterna kunde drabbas av misstroendevotum. Framförandet av förslaget om landskapsstyrelsens sammansättning skulle givetvis föregås av diskussioner med grupperingarna inom Landstinget. Förslaget borde medföra effektiverare arbete vid landskapsstyrelsens kollegiesammanträden genom att sammansättningen skulle bli mera homogen.

Ett annat förslag (vtn Perssons förslag) går ut på att såväl lantrådet som ledamöterna skulle utses på fyra år men likväl vara beroende av Landstingets förtroende. Vid misstroendevotum skulle val av lantråd och ledamöter avse återstoden av mandattiden, varigenom val regelmässigt skulle inträffa efter nyval. Förslaget möjliggör val av en annan person till lantråd efter utgången av mandattiden utan att formellt misstroendevotum behöver tillgripas. Återval av lantrådet förutsättes likväl bliva regel.

Utskottet har kunnat förena sig om det tredje förslaget (ltn Sundbloms förslag) enligt vilket ledamöterna i landskapsstyrelsen fortsättningsvis skulle utses genom proportionellt val för två år liksom nu, men eventuellt misstroendevotum mot lantrådet skulle medföra att också ledamöterna skulle ställa sina platser till förfogande och val av ledamöter skulle ske för den återstående mandattiden. Därigenom skapas ett beroendeförhållande mellan ledamöterna och lantrådet som utskottet anser nödvändigt för ett politiskt ansvar i landskapsstyrelsen.

Samtliga förslag har dessutom varit kombinerade med en rätt för lantrådet eller landskapsstyrelsen att ställa förtroendefråga i Lands-

tinget, vilket utskottet anser vara en väsentlig brist i den nuvarande lagstiftningen. Det kan icke anses riktigt att landskapsstyrelsen skall fatta beslut i frågor av stor självstyrelsepolitisk bärvidd utan att ha möjlighet att försäkra sig om att Landstinget omfattar den politiska linje landskapsstyrelsen slagit in på. Enligt nuvarande stadganden kan frågan aktualiseras endast genom att lantrådet begär befrielse från sitt uppdrag. Beroende på Landstingets ställningstagande kan han återta sin ansökan. Landstinget har ingen möjlighet att uttrycka sitt förtroende för landskapsstyrelsens ledamöter under mandattiden utan frågan kan bli aktuell först vid nästa val.

Utskottets ställningstagande till frågan om en utvidgad parlamentarism har visserligen icke stor inverkan på stadgandena i landstingsordningen, men vissa av dessa stadganden är dock i hög grad beroende av avgörandet. Det har därför varit nödvändigt att i detta sammanhang redogöra utförligt för utskottets uppfattning i frågan som kommer att beröras ytterligare i betänkandet med anledning av framställning nr 6/1971.

En andra fråga av större betydelse i framställningen är frågan om införande av kvalificerad majoritet för vissa lagstiftningsbeslut. Utskottet finner förslaget i detta avseende riktigt och omfattar i princip detsamma. Så långt det gäller självstyrelselagen och lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (lösningsrättslagen) anser utskottet att förslaget helt kan omfattas.

Det kan visserligen anses ovanligt att en annan procedur fastställs efter det en lag kommit till då det vanliga är att proceduren fastställs på samma gång som lagen antages. Beträffande den första självstyrelselagen hade detta dock icke varit möjligt. Det finns också exempel på liknande fall i Finlands statsförfattnings historia. Det var t.ex. oklart om vilken procedur som fordrades för ändring i 1772 års regeringsform ända till dess frågan blev slutligt avgjord i Finland år 1869. Vid antagandet av 1906 års lantdagsordning ändrades proceduren retroaktivt för då gällande grundlagar.

Självstyrelselagen och lösningsrättslagen är visserligen rikslagar av grundlagsnatur och därutöver tillkomna med Landstingets bifall. Härav kunde man måhända dra den slutsatsen, att en ömsesidig förpliktelse skulle föreligga att bibehålla de formella förutsättningarna för ändring. Någon sådan förpliktelse kan dock knappast föreligga. Rikets till statsförfattningen hörande grundlagar är uttryckligen undantagna landskapets bestämmande (SjL 11 §) och landskapet är förbehållet lagstiftningen

om Landstingets organisation och åligganden (SjL 10 §). Det kan därför icke från någondera sidan resas invändningar mot ändring av procedur-reglerna på den andra sidan.

Beträffande de till landskapslagstiftningen hörande besluten har utskottet icke kunnat omfatta landskapsstyrelsens förslag oförändrat. Utskottet anser visserligen att det icke finns hinder för införande av en sådan bestämmelse i den utformning landskapsstyrelsen föreslagit. Men det kan ifrågasättas om det finns anledning att binda samtliga stadganden i envar av de i föreslaget uppräknade landskapslagarna vid kravet på kvalificerad majoritet. Dessutom kan tolkningssvårigheter uppstå vid ett sådant förhållande, att benämningen på någon av landskapslagarna frändeles ändras och måhända också det sakliga innehållet vidgas.

Utskottet anser att endast ett fåtal stadganden i de landskapslagar, som kan anses bilda självstyrelsens konstitution, borde skyddas med krav på kvalificerad majoritet. Till dem hör stadgandet i 55 § landstingsordningen, stadgandena om tillsättande av lantråd och landskapsstyrelse och stadgandet om Ålands flaggas utseende. Beträffande landskapslag om landskapsskatt anser utskottet att kvalificerad majoritet icke borde fordras ens i det fall landskapsstyrelsen föreslagit.

På grund av detta ställningstagande har utskottet föreslagit endast ett allmänt stadgande om att kvalificerad majoritet får föreskrivas. Därigenom kommer i varje enskilt fall att prövas, vilka stadganden som är av sådan betydelse, att ett skyddsstadgande av detta slag är behövt. I många fall skulle det enligt utskottets åsikt vara olyckligt att komplicera ändrandet av stadganden i landstingsordningen och förvaltningslagen på detta sätt. Det kunde verka hämmande för utvecklandet av landskapslagstiftningen som också genom prövningen av beslutens behörighet ofta kräver lång tid.

Förslaget om inrättandet av den självstyrelsepolitiska nämnden har utskottet omfattat. Nämndens roll blir måhända icke av samma betydelse efter det utskottet föreslagit införande av en form av parlamentarism i förhållandet mellan Landstinget och landskapsstyrelsen. Utskottet anser likväl att ett speciellt organ för de självstyrelsepolitiska frågorna bör vara betydelsefullt också ur den synpunkten, att sådana frågor på detta sätt koncentreras till detta. Därmed kan landskapet på ett mera konsekvent sätt ta ställning till dessa frågor.

I samband härmed har utskottet jämväl övervägt det i Landstinget framförda förslaget om en allmän självstyrelsepolitisk debatt under Landstingets vårsession. Till grund för denna hade utskottet velat

lägga lantrådets (landskapsstyrelsens) berättelse, men detta är av praktiska skäl icke möjligt. Utskottet har stannat för att möjligheterna till allmän debatt om landskapets självstyrelse och dess funktion vid behandlingen av ordinarie årsstaten och av lantrådets berättelse är tillräckliga.

Ltn Thor-Alf Eliasson m.fl:s lagmotion (Mot.nr.17/1970-71).

Utskottet hänvisar till det ovan anförda och till den efterföljande detaljmotiveringen.

D e t a l j m o t i v e r i n g.

2 §. Inom utskottet har frågan om tidpunkten för landstingsmännens inträde i landstinget efter val varit föremål för diskussion. Det i sak riktigaste vore, om man skulle anse att uppdraget vidtar omedelbart efter valet. Utskottet har likväl ansett att inledandet av arbetsåret på en bestämd dag och den nu föreslagna avslutningen närmast föregående vardag är att föredraga. Frågan beröres ytterligare vid 15 §.

5 §. Sedan Landstinget antagit en ändring av tidigare gällande landstingsordning, varigenom landstingsman, som utses till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen skall frånträda landstingsmannauppgiftet (mot nr 3/1970-71) har utskottet icke funnit anledning att ytterligare beröra denna fråga. En medlem i utskottet vidhöll dock sin uppfattning, att det icke borde stadgas hinder för landstingsman att samtidigt vara ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen.

Utskottet har ansett att ledamot i landskapsstyrelsen, som blivit vald till landstingsman, borde berättigas inträda i landstinget för den tid av två månader, som återstår av hans uppdrag i landskapsstyrelsen. Bliir han ånyo vald till ledamot eller ersättare, skall han avstå från landstingsmannauppgiftet för mandattiden, varvid hans ersättare i landstinget inträder i hans ställe. För de tjänstemän som enligt förslaget skulle bli valbara till landstingsmän borde enligt utskottets mening tillträdet icke uppskjutas till dess vederbörande erhållit befrielse från tjänsten eller befattningen.

[Utskottet har också övervägt möjligheten att tillerkänna tjänstemän och befattningshavare vid länsstyrelsen och landskapsstyrelsen valbarhet oberoende av att den valde kommer att behålla sin tjänst. Uteslutning av en så stor grupp medborgare från full valbarhet är enligt utskottets mening alltför strängt. Då det likväl borde göras åtskillnad mellan föredragande tjänstemän vid ifrågavarande verk, vilka tjänstemän är medansvariga för besluten, anser utskottet att svårigheter uppstår vid fastställandet av, vilka tjänstemän som icke skall vara valbara. Det är dessutom enligt förordningen om länsstyrelse möjligt att förordna

en tjänsteman till föredragande (16 § 6 mom.) och sådan möjlighet kommer troligen att införas också vid landskapsstyrelsen. Då gränsen mellan valbara och icke valbara på detta sätt blir svävande har utskottet icke ansett sig kunna föreslå ändring i detta avseende.]

15 §. Såsom redan framhölls vid 2 § har utskottet övervägt möjligheten att landstingsmännen skulle tillträda sitt uppdrag omedelbart efter valet. Därvid borde landstingets arbetsår avslutas vid en tidigare tidpunkt. Då det likväl är mera ändamålsenligt att Landstingets arbetsperioder kan regleras enligt förekommande ärenden och tiden mellan valet och den 1 november också i undantagsfall skall kunna utnyttjas, anser utskottet landskapsstyrelsens förslag kunna omfattas.

18 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle fullnachtsgranskningen ske samma dag som landstinget vidtager med sitt arbetsår. Utskottet anser det likväl nödvändigt att det nyvalda landstinget samlas till inofficiell förberedande diskussion om val av presidium m.m. redan dagen före öppningsceremonin. På grund härav kunde fullnachtsgranskningen verkställas redan dagen före öppnandet och tidpunkten fastställas till klockan elva.

21 §. Landskapsstyrelsen föreslår att avslutandet av Landstingets arbetsår skulle ske under högtidliga former det år då val förrättats. Utskottet har icke ansett nödigt fastställa detta i landstingsordningen. Finner landshövdingen eller talmannen skäl till särskilt högtidligt hållande av en landstingsavslutning, ställer landstingsordningen icke hinder härför.

22 §. Förslaget lydelse överensstämmer icke helt med 8 och 9 §§ självstyrelselagen, varför utskottet föreslagit en ändring av stadgandet

24 §. I den allmänna motiveringen har utskottet närmare redogjort för sin uppfattning om landskapsstyrelsens politiska ansvar. I överensstämmelse härmed anser utskottet att lantrådets berättelse hädanefter borde betecknas som landskapsstyrelsens berättelse. I övrigt omfattar utskottet, såsom utskottet också framhållit i sitt betänkande nr 15/1970-71 med anledning av lantrådets berättelse för år 1969, att berättelsen kan omredigeras till en landskapets årsbok, i vilken landskapsstyrelsens berättelse skulle ingå såsom en avdelning. Det synes utskottet lämpligt att övergången till årsboken skulle förverkligas med redogörelseåret 1972. En medlem i utskottet ville bibehålla berättelsen såsom lantrådets.

25 §. Efterson initiativ inom landstinget till ändring av självstyrelselagen och lösningsrättslagen bör gå ut på en motion till riksdagen har utskottet ansett den av landskapsstyrelsen föreslagna punkten för lagmotioner överflödig.

26 §. I stadgandet har införts en möjlighet att återkalla ingiven motion. Utskottet har omfattat förslaget men två medlemmar i utskottet ville begränsa möjligheten till återkallandet till de fall, då ett liknande initiativ i samma fråga ingivits av landskapsstyrelsen eller annan motionär.

27 §. Utskottet föreslår att självstyrelsepolitisk motion skall förutsätta anslutning av minst fem landstingsmän. Därmed skulle antalet vara detsamma som det för initiativ till misstroendevotum föreskrivna antalet. Landskapsstyrelsen har föreslagit fyra för att möjliggöra att ledamöterna i den självstyrelsepolitiska nämnden genom enhälligt beslut skall kunna besluta om sådan motion. Då talmannen är självskriven ordförande i nämnden och enligt 43 § 2 mom. icke kan anses vara berättigad att inlämna motion till Landstinget, följer härav att åtminstone en landstingsman utanför den självstyrelsepolitiska nämnden bör ansluta sig till motionen för att den skall kunna upptagas till behandling.

32 §. Landskapsstyrelsen har i jämförelse med landstingsordningskommittén skärpt kravet på beslut om ovillkorlig tystnadsplikt i självstyrelsepolitiska nämnden så att nämnden skall vara fulltalig och beslutet enhälligt. Utskottet finner detta krav alltför strängt. Visserligen bör tystnadsplikt komma i fråga endast i undantagsfall och icke ens då gälla längre än till den tidpunkt då den förlorar sin betydelse. Förutsättning för att nämnden skall få sig förelagd en fullständig utredning och alla de upplysningar som erfordras är likväl att uppgiftslämnaren i vissa fall försäkras om iakttagande av tystnadsplikt. Också överläggningarna i nämnden skulle hämmas av möjligheten att det som anförts i en känslig fråga kunde meddelas till massmedia. Utskottet har därför omfattat kommitténs förslag om majoritetsbeslut angående ovillkorlig tystnadsplikt. En medlem i utskottet ville likväl omfatta landskapsstyrelsens förslag sätillvida, att beslutet borde fattas enhälligt av de närvarande medlemmarna.

35 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle lag- och ekonomiutskottet kallas andra lagutskottet och fördelningen av ärenden mellan lagutskottet och lag- och ekonomiutskottet icke bindas vid det sakliga innehållet. Då utskottet anser att fördelningen av ärenden icke påkallar ändring av lag- och ekonomiutskottets namn och då utvecklingen gått i motsatt riktning i Sverige, har utskottet icke omfattat förslaget om benämningarna första och andra lagutskottet. Fördelningen av ärenden borde enligt utskottets mening följa nuvarande riktlinjer men vid ojämn arbetsbörda för utskotten kunde Landstinget beslut hänskjuta ärenden till lagutskottet eller lag- och ekonomiutskottet oberoende

härav. Vissa ärenden skulle dock uttryckligen förbehållas lagutskottet i dess funktion av ett Landstingets grundlagsutskott.

Utskottet har vidare föreslagit att kulturutskottet skulle utökas till fem medlemmar. I riksdagen fungerar kulturutskottet liksom också statsutskottet såsom lagberedande utskott. I landstinget kunde man tänka sig att hänskjuta exempelvis skollagstiftning till kulturutskottet och skattelagstiftning till finansutskottet. Utskottet har dock stannat för att lagberedningsärendena borde handhas av de nuvarande två utskotten med möjlighet att inhämta utlåtande av kulturutskottet och finansutskottet. De lagberedande utskotten borde såvitt möjligt ha åtminstone var sin juridiskt skolad medlem men om lagberedningsärendena fördelas på flera än två utskott kan svårigheter uppstå härmed.

36-38 §§. På grund av utskottets vid 35 § anförda motivering har utskottet föreslagit tillägg till landskapsstyrelsens förslag i dessa paragrafer. Utskottet har därvid undvikit att precisera utskottens uppdrag mer än nödvändigt för att möjliggöra hänskjutande av sådana ärenden, som icke uttryckligen nämnts, till det utskott Landstinget finner lämpligast.

40 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag är utskott beslutfört om minst fyra fentledar av medlemmarna är tillstädes. Inom utskottet ifrågasattes om icke fullt antal kunde föreskrivas med hänsyn till att minst två ersättare skall tillsättas för varje utskott. Det torde likväl kunna leda till praktiska svårigheter i vissa fall om fullt antal i varje skede av ett ärendes behandling skulle fordras, varför utskottet omfattade landskapsstyrelsens förslag. Två medlemmar i utskottet ville dock föreskriva fullt antal såsom hittills varit fallet, då risk kunde föreligga för att utskotten i alltför stor omfattning skulle behandla ärenden med endast fyra fentledar av medlemmarna närvarande. Majoriteten inom utskottet förutsatte dock att utskottsmedlemmarna skall känna ansvar för sin uppgift och endast vid tvingande förhinder utebliva från sammanträdena.

43 §. Talmannens funktion i landstingsarbetet har i landskapsstyrelsens förslag utvidgats med tanke på att den grupp, från vilken talmannen utgår, enligt gällande landstingsordning försvagas med en medlem. I förslaget har denna olägenhet i viss mån eliminerats och talmannens betydelse för gruppen har ökats i det fall att hans röst blir avgörande. I princip bör talmansuppdraget innebära ett uteslutande från ställningstagande till ärendenas sakliga innehåll för att talmannens objektivitet icke skall ifrågasättas. Inom ett så litet parlament som Landstinget är likväl verkan av en strikt genomförd sådan princip

negativ just så som ovan anfördes.

Utskottet har stannat för att landskapsstyrelsens förslag innebär en lämplig avvägning i denna fråga. Det av landstingsordningskommittén övervägda alternativet att talmannens ersättare skulle inträda i landstinget innebär måhända en ännu bättre lösning i frågan, men andra komplikationer uppstår därvid som icke i detta sammanhang kan lösas.

45 och 47 §§. Landskapsstyrelsen föreslår i överensstämmelse med landstingsordningskommitténs förslag att landshövdingens och lantrådets företrädesrätt vid Landstingets överläggning skulle inskränkas till en utvidgad replikrätt, varom närmare skulle bestämmas i arbetsordningen. Utskottet anser dock att den gällande företrädesrätten bör bibehållas vilket i sig innebär en obegränsad replikrätt. Beträffande ledamöternas i landskapsstyrelsen rätt att deltaga i Landstingets överläggning omfattar utskottet landskapsstyrelsens förslag.

49 §. Proceduren för Landstingets beslut om att lantrådet icke åtnjuter Landstingets förtroende föreslås av landskapsstyrelsen bibehållen oförändrad. Med hänvisning till det utskottet anfört om parlamentarismen i landskapets konstitution föreslår utskottet att stadgandet i 49 § skulle utvecklas med stadgandet i riksdagsordningens 37 § 2 och 3 mom. som förebild. Landstinget skulle sålunda kunna besluta om enkel övergång till dagordningen eller om motiverad övergång till dagordningen utan eller med mellankommande utskottsberedning. Icke ens motiverad övergång till dagordningen bör därvid nödvändigtvis innebära ett misstroendevotum om också Landstinget därvid kan erinra om omständigheter eller uttrycka önskemål, som kan betraktas som förpliktande för landskapsstyrelsen. I varje fall borde slutligt beslut i sådan fråga icke fattas förrän lantrådets förklaring kunnat utdelas skriftligen till Landstinget och grundligt studeras, vilket enligt utskottets mening skulle tryggas genom fastställande av den sjunde dagen efter det lantrådet fått del av yrkandet som den tidigaste dagen för slutligt beslut i ärendet.

54 §. Gällande stadgande i 48 § landstingsordningen föreslås omredigerat och förtydligat i överensstämmelse med hävdvunnen tolkning av stadgandet. Vissa stadganden här i samband därmed flyttats. Sålunda är 48 § 5 mom. nu infört i 3 mom. och 48 § 6 mom. ingår i 41 § 1 mom. och 53 § 2 mom. Utskottet anser det nya förslaget i detta avseende överskådligare och tydligare och omfattar detsamma.

55 §. Frågan om kvalificerad majoritet har behandlats i allmänna motiveringen, varför utskottet endast hänvisar till vad där anförts.

70 §. Då utskottet anser att proportionella val icke borde behövas för utseende av justeringsmännen för Landstingets protokoll har stadgandet kompletterats för att möjliggöra acklamationsval.

71 §. Utskottet har samma åsikt beträffande kanslikommissionens valda medlemmar och har kompletterat stadgandet i enlighet därmed.

74 §. Överensstämmande med vad utskottet anfört om införande av krav på kvalificerad majoritet i beslut om landskapslagar har utskottet infört ett stadgande om att 55 § denna landstingsordning icke skulle kunna ändras annat än med kvalificerad majoritet.

I övrigt har utskottet infört ett antal redaktionella ändringar som icke fordrar närmare motivering.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå,
att Landstinget måtte antaga förslaget
till landstingsordning för landskapet Åland
med följande ändringar:

5 §.

Valbar----- (1 mom.)----- därtill.

Förverkar----- (2 mom.)----- landstingsmannaupdrag.

Väljes landshövdingen, lantrådet, ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, tjänsteman vid länsstyrelsen eller tjänsteman vid landskapsstyrelsen till landstingsman, skall vederbörande efter det valet vunnit laga kraft begära befrielse från förenämnda tjänst, befattning eller uppdrag. (utesl.). Har ledamot i landskapsstyrelsen tillträtt landstingsmannaupdrag, må han icke deltaga i landskapsstyrelsens sammanträden under återstoden av tiden för uppdraget såsom ledamot.

15 §.

Lagtima landsting sammankommer till session varje arbetsår den 1 november och den 1 mars.

Landstingets arbetsår avslutas den sista vardagen i oktober.

16 §.

Har landstinget upplösts, skall landstinget efter nyval sammankomma till lagtima möte på första dagen i den kalendermånad, som begynner näst efter 90 dagar från upplösningen.

Angående ----- (2 mom.)----- ankommer.

17 §.

Om sammankallandet---- (1 mom.)-----Åland.

Kallelse--- (2 mom.)-----kungöres.

Ej nå urtima landsting utsättas att börja tidigare än på 15 dagen efter kallelstens utfärdande, ej heller fortgå längre än till och med den sista helgfria dag före den, då lagtima session vidtager.

Vid urtima----- (4 mon.)-----sammnhang.

18 §.

Dagen näst före den, på vilken landstinget efter val första gången skall sammankomma, bör samtliga landstingsmän klockan elva förete sina fullmakter för den eller den, som landshövdingen förordnat att granska fullmakterna. Vid granskning av fullmakt bör undersökas, huruvida den är utfärdad av behörig myndighet och i föreskriven form.

Alfabetisk förteckning över de befullmäktigade landstingsmännen skall senast klockan tolv följande dag tillhandahållas landstinget.

Landstingsman---- (3 mon.)-----fullmakt.

21 §.

Landshövdingen----- (1 mon.)-----öppnat.

Landstingets avslutande sker på tid som landshövdingen tillkännagiver. (Utesl.)

Vid förfall---- (3 mon.)-----stadgat.

22 §.

Presidentens framställningar och meddelanden överlämnas till landstinget såsom i självstyrelselagen stadgas.

24 §.

Angående landskapsstyrelsens berättelse gäller vad därom är stadgat i landskapslagen om landskapsförvaltningen.

25 §.

Landstingsman äger rätt att till landstinget överlämna motion i den ordning 26 § stadgar. Motion skall innefatta antingen

- 1) lagnotion, innehållande i lagform avfattat förslag
 - a) om stiftande av ny landskapslag eller om ändring, förklaring eller upphävande av gällande landskapslag; eller
(uteslutning)
 - b) om lagnotion till riksdagen;
- 2) finansmotion----- (framst.)----- riksdagen; eller
- 3) hemställningsmotion---- (framst.)----- åtgärd.

27 §.

Utan hinder av stadgandena i 26 § nå minst fen landstingsmän väcka motion i ärende rörande landskapets författningssenliga rättigheter.

Angående sättet för anhängiggörande av förslag om yrkande på misstroendeförklaring för lantrådet stadgas i 49 §.

32 §.

Självstyrelsepolitiska nämndens medlemmar skall visa största varsamhet i avseende å meddelande till andra om vad vid nämndens sammanträde förekommit. Ifall nämnden (utesl.) prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, är samtliga närvarande därtill förbundna. (Utesl.)

35 §.

Vid varje lagtina landsting skall senast andra dagen efter dess öppnande för beredning av ärenden tillsättas ett lagutskott, ett lag- och ekonomiutskott, ett finansutskott och ett kulturutskott, vart och ett bestående av fem medlemmar, samt (utesl.) ett justeringsutskott med tre medlemmar. För sådan behandling av ärenden, som omförmäles i 54 §, skall landstinget senast på tredje dagen tillsätta landstingets stora utskott, i vilket skall inväljas tio medlemmar.

Landstinget----- (2 nom.)-----medlemmar.

För varje utskott tillsättes minst två ersättare.

Utskotts ----- (4 nom.) -----slutförts.

Vid urtima----- (5 nom.)-----erfordras.

36 §.

Till lagutskottet eller lag- och ekonomiutskottet hänskjutes förslag angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslag.

Lagutskottet åligger att bereda i 55 § nämnda ärenden och landskapsstyrelsens berättelse samt att skilja mellan landstinget och dess talman då talmannen vägrat upptaga väckt fråga eller framställa proposition eller då landstinget annorledes icke åtnöjts med talmannens förfarande.

Lagförslag och framställningar av ekonomisk natur hänskjutes företrädesvis till lag- och ekonomiutskottet.

Angående fördelningen mellan lagutskotten av de till den hörande ärendena besluter landstinget.

37 §.

Till finansutskottet hänskjutes landskapsstyrelsens förslag till årsstater, förslag till framställning om extraordinarie anslag, finansmotioner samt landskapets bokslut och revisionsberättelse.

38 §.

Kulturutskottet avger utlåtanden till finansutskottet över landskapsstyrelsens förslag till årsstater såvitt gäller anslag för kulturella ändamål samt utlåtanden i till detsamma hänskjutna frågor av kulturell innebörd.

45 §.

Vid plenum äger varje landstingsman, med i 47 § nämnda undantag, rätt att erhålla ordet i den ordning vari han anmält sig. Dock kan landstingsman, på sätt i arbetsordningen närmare föreskrives, givas ordet i annan ordning för att i korthet besvara annans anförande.

Varje landstingsman----- (2. om.)----- tilldrager sig.

Ej må----- (3 mon.)----- protokollet.

47 §.

Landshövdingen och lantrådet äger rätt att övervara landstingets plena och deltaga i överläggningarna, men icke i besluten. Lag samma vare beträffande ledamot av landskapsstyrelsen. Vill landshövdingen eller lantrådet yttra sig, gives honom ordet framom andra. Angående replikrätt för ledamot i landskapsstyrelsen stadgas i arbetsordningen.

49 §.

Yrkande om att landstinget skall förklara, att lantrådet saknar landstingets förtroende, bör göras skriftligen och undertecknas av minst fem landstingsmän. Ärendet må icke upptagas till avgörande förrän lantrådet beretts tillfälle att senast på tredje dagen efter erhållen del därav inför landstinget avgiva förklaring. Överläggning i ärendet må icke företagas tidigare än på sjunde dagen.

Sedan överläggningen förklarats avslutad, framställer talmannen till landstingets godkännande övergång till dagordningen i följande ordalydelse: "Efter att ha mottagit förklaringen övergår landstinget till dagordningen".

Landstinget kan antingen godkänna sådan enkel eller under diskussionen föreslagen motiverad övergång till dagordningen eller besluta hänskjuta saken till vederbörande utskott. Hänskjutes saken till utskott, bör detta föreslå motiverad övergång till dagordningen, angående vars slutliga innehåll landstinget fattar beslut. Förklarar landstinget att lantråde saknar landstingets förtroende, skall beslutet omfattas av minst 16 landstingsmän.

55 §.

Landstingets----- (1 mom.)----- rösterna.

Landstinget må bestämma, att ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelse från viss landskapslag eller vissa stadganden i landskapslag skall ske i den ordning som stadgas i 1 mom.

62 §.

Talmannen----- (1 mom.)----- skäl.

Nöjes landstinget icke med talmannens åtgärd, hänskjutes ärendet till lagutskottet, vilket utan dröjsmål bör inkomma med motiverat avgörande, huruvida sakens upptagande eller omröstningsförslags fram-

ställande strider mot lag eller mot av landstinget förut fattat beslut.
70 §.

Landstingets----- (1 mom.)-----protokollet. Kan landstinget icke enas, utses de genom proportionella val.

71 §.

Landstingets kansli står under kanslikommissionens uppsikt. Till kanslikommissionen hör talmannen och vicetalmännen samt två för varje arbetsår utsedda landstingsmän, vilka, därest landstinget icke kan enas om dem, utses genom proportionella val.

74 §.

Denna landstingsordning träder i kraft den 1 november 1971. Genom densamma upphäves landstingsordningen för landskapet Åland av den 14 mars 1951 (14/51) jänte senare tillkomna ändringar.

Stadgärdet i 55 § denna landstingsordning må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelser därifrån göras på annat sätt än i sagda lagrum är stadgat.

Mariehamn, den 13 april 1971.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Persson, ledamöterna Sundblom och Östling samt suppleanten Wideman.